

אור דוד

מוקדש לע"נ
הבה"ח
דוד
צברדלינג ז"ל
בן שלמה זלמן
ושושנה נעמי
ה'ו.

פרשה	כניסת שבת			יציאת שבת			מס' גיליון
	ירושלים	בני ברק	חיפה	ירושלים	בני ברק	חיפה	
מטות-מסעי	19:11	19:29	19:22	20:27	20:29	20:31	3

"דבר בעיתו מה טוב" – מאורעות התנ"ך בתאריך היומי, על פי ספרו של הבה"ח דוד צברדלינג ז"ל.

א' אב: ה' והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי הקרים:

(בראשית ח, ח-ט)

יב וייהל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

(בראשית ח, ח-ט)

(סדר עולם פרק ד)

(סדר עולם פרק ד וימות עולם סקי"ד)

כב ויסעו מקדש ויבאו בני ישראל כל העדה הר הקר: כג ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן בחר הקר על גבול ארץ אדום לאמר: כד יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר מריתם את פי למי מריבה: כה קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר הקר: כו והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם: כז ויעש משה כאשר צוה יהוה ויעלו אל הר הקר לעיני כל העדה: כח ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אתם את אלעזר בנו וימת אהרן שם בראש הקר ויירד משה ואלעזר מן הקר: כט ויבאו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל:

(במדבר כ, כב-כט)

(במדבר לג, לח)

מר"ן בן איש חי – פרשת מטות שנה ראשונה.

א. אם היו לפניו מיני פירות ויש בהם פירות משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל יש דין קדימה לפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל על שאר פירות האילן, ולא עוד אלא גם בפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל עצמן יש קדימה זה על זה כפי הסדר שסידרם הכתוב בפסוק (דברים ח, ח): "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש", הרי זכר כאן חמישה מיני פירות כי דבש הכתוב כאן הוא תמרים, וזה סדר קדימתן זה אחר זה הענבים בין לחים בין יבשים קודמים לתאנים וכל שכן לרמונים, וכן תאנים קודמין לרמונים, אבל התמרים קודמין לענבים מפני שהתמרים נזכרו שניים "ארץ" בתרא, וענבים שלשים "ארץ" קמא, והזית קודם לתמרים, וגם קודם לענבים מפני שהזית ראשון "ארץ" בתרא, אבל אינו קודם ליין אף על גב שהוא ראשון "ארץ" בתרא מפני כי חשיבות היין גדולה מאד, וגם ברכתו מבוררת יותר דאין מברכין "בורא פרי הגפן" אלא על היין, וכל ברכה הקבועה על מין פרטי יש בה שבח להקב"ה יותר שנראה בזה השגחתו יתברך בפרטות:

ב. יש אומרים שאם יש פרי שאינו ממין שבעה חביב עליו יותר, מקדימו אפילו למין שבעה. מיהו סתם מר"ן ז"ל שקבלנו הוראותיו אינו כן, והמנהג פשוט אצלנו להקדים מין שבעה על הכל כסתם מר"ן ז"ל, ומכל מקום אין מין שבעה קודם לשאר פירות כי אם אחר שנגמר פרי, על כן זיתים כבושים שהם קטנים ביותר ונראה לעין שלא נגמר פריין עדיין אין קודמין:

ג. יזהר לברך על הפרי היותר נקי ויפה משום "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב), ויקדים "בורא פרי העץ" ל"בורא פרי האדמה" וכן "בורא פרי האדמה" יקדים לברכת "שהכל", ורק אם יש לפניו מיני מתיקה של סוכר היוצא מן הקנים שהם עץ דמברך עליהם "שהכל" מספק דפולוגתא בברכות, ויש לפניו פרי עץ ודאי דבה יקדים לברך על מתיקה דסוכר קודם פרי העץ וכמו שכתבנו בשבת הקודם (אות טז) משם הרב אליה רבא, אבל סוכר הנעשה מן פרי אדמה שקורין שפנד"ר (סלק) לא יקדמו על פרי העץ אבל יקדמו על פרי אדמה משום ספק ברכות הנזכר, ואם יש לפניו מין מתיקה שקורין מ"ן סמ"א ("מן שמים" - ממתק עשוי מטל שעל עלי העצים) שהוא מטל השמים הנה זה ברכתו שהכל מן הדין ולא משום ספק, וכן כמהין וכיוצא בזה שברכתם "שהכל" מן הדין דיברך עליהם אחר עץ או אדמה:

ד. כל דיני קדימה שכתבנו אינו אלא היכא דשניהם לפניו ורצה לאכול משניהם, אבל אם אין שניהם לפניו אין אומרים לו המתן עד שיביאו מין זה החשוב המוקדם כדי שתברך עליו תחלה אלא מברך על מה שלפניו, וכן אפילו אם שניהם לפניו ואינו רוצה לאכול משניהם כי אם ממין אחד דוקא, יברך על מין שרוצה לאכול ממנו:

ה. אפילו אם פרי של חמשת המינים שהם ממין שבעה הוא חצי פרי ושאר פירות האילן שלפניו הם שלמים יקדים מין שבעה, אבל אם שניהם מין שבעה או שניהם אינם ממין שבעה יקדים את השלם, וכן אם פרי האדמה הוא פרי שלם ופרי העץ חצי פרי יקדים "בורא פרי העץ" וכן הדין בפירות של אדמה עצמן גם כן יקדים את השלם וכתבתי בסה"ק מקבציאל דהא דצריך לברך על השלם היינו שיהיה שלם בעת הברכה, אבל אחר שביקר עליו לא יניחנו בפיו שלם כמו שהוא כברייתו, יען דכתבו הפוסקים דצריך להזהר שלא יאכל פרי שלם כברייתו אפילו קיטנית אחת, מפני דיש אומרים כיון שהוא בריה שלימה נקרא דבר חשוב ומברכין עליו ברכה אחרונה, ואע"ג דיש הרבה חולקין בזה וספק ברכות להקל ולא יברך ברכה אחרונה על זה, מכל מקום למה יאכל דבר שלם ויכניס עצמו לכתחלה בסלע המחלוקת? לכך הוא יברך בהיותו הפרי שלם ולא יכניסו כולו בתוך פיו אלא יכניס מקצתו ויאכל מקצתו ואח"כ יכניס שארית הפרי, אבל לא יחתוך הפרי בידו אחר הברכה משום דבזה שווה בין ברכה לאכילה, אלא יעשה כמו שכתבנו שיכניס הפרי תיכף אחר הברכה בפיו ולא יכניס כולו אלא מקצתו, וחותר מקצתו בשיניו ויאכל המקצת ויחזור ויכניס השארית ויאכלנה, ודין זה נוהג תמיד בין בפירות של שבעת המינים שברכתן האחרונה מעין שלוש בין בשאר פירות האילן

שברכתן אחרונה "בורא נפשות רבות", ועיין עולת תמיד ואליה רבא וערך השלחן וחי' אדם ושאר אחרונים: וכל זאת האזהרה שהזהרנו בדבר זה שלא יאכל פרי שלם כבריינו היינו אם אינו אוכל ממנו שיעור של ברכה אחרונה, אבל אם אוכל שיעור של ברכה אחרונה יאכל שלם כי בלאו הכי הוא אוכל שיעור ומברך ברכה אחרונה, וכן הוא הדין אם אוכל פירות אלו בתוך הסעודה דמברך אח"כ ברכת המזון יאכל שלם אפילו אינו אוכל אלא פרי אחד בלבד, ודע כי ימצא פה עירנו ענבים קטנים אדומים יבשים שקורין קשמ"ש (צימוקים, לא חרצנים) ובאלו אי אפשר לעשות תקנה שכתבנו לעיל שיכניס מקצתם לתוך פיו מחמת שהם קטנים מאד מאד לכך אם אינו אוכל מהם שיעור של ברכה אחרונה ימשוך ידו מהם ולא יאכל מעט כי בזה נכנס בפלוגתא הנזכר בברכה אחרונה וכן כל כיוצא בזה: טפי, כי התבלין נרגשין ויכריז יותר אך אין כל בני אדם ניחא להו לתת תבלין הנזכר:

מאורות המגילה – מסכת מגילה דף כט ע"א.

תניא שנינו בברייתא: **רבי שמעון בן יוחי אומר בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו השכינה נמצאת עמה ולמרות שכבר נאמר "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו ג) מכל מקום גילוי השכינה בזמן בית המקדש הייתה רק במקומות ספציפיים כגון במשכן ובקדש, מחדש רבי שמעון שכשגלו ישראל, השכינה הייתה איתם בכל מקום שגלו (ע"פ מהרש"א) לדוגמא: **גלו למצרים שכינה עמה שנאמר** (שמואל-א ב, כז): **"וַיָּבֹא אִישׁ-אֱלֹהִים, אֶל-עֲלִי; וַיֹּאמֶר אֵלָיו, לֵאמֹר יְהוָה, הַנִּגְלָה נִגְלִיתִי אֶל-בֵּית אַבְרָהָם, בְּהִיטֹתָ עִמָּהּ בְּמִצְרַיִם וְגו'** " הלשון **"הַנִּגְלָה נִגְלִיתִי"** מלמד שמלבד הדיבור עם משה ואהרן היה שם גילוי שכינה. פירוש נוסף: הגמרא לומדת את המילה הראשונה מלשון גילוי ואת המילה השנייה מלשון גלות גלומר שהיה שם גלות של הגילוי, שאף השכינה גלתה עמהם (מהרש"א). דוגמא נוספת שמביא רבי שמעון: **כשגלו לבבל השכינה הייתה נמצאת עמה שנאמר** (ישעיהו מג, יד) **לֵאמֹר יְהוָה גָּאֻלְכֶם, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בָבֶלָה, וְהוֹרַדְתִּי בְרִיחִים כְּלָם, וְכַשְׂדִּים, בְּאֲנִיּוֹת רִנְתָּם.** כלומר הגמרא דורשת את המילה **"שְׁלַחְתִּי"** כאילו היא מנוקדת: **"שְׁלַחְתִּי"** (מנחת שי) מכאן למדים שהגלות שלחה עימהם. ממשיכה רבי שמעון ואומר: **ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמה שנאמר** (דברים ל ג) **"וְשָׁב יְהוָה אֶלְהֵיךָ אֶת-שְׁבוּתְךָ, וְרָסְמְךָ; וְשָׁב, וְקִבְּצָךְ מִכָּל-הָעַמִּים, אֲשֶׁר הִפְצִיךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, שָׁמָּה"** כלומר **"והשיב ה' אלוהיך את שבותך"** לא נאמר כפי שהיה לו לכאורה לומר **אלא** נאמר **"ושב... את שבותך"** בזה מלמד הפסוק **שהקב"ה שב עמה מביין הגליות.****

שואלת הגמרא **בבבל היכא איפה יש בבבל גילוי שכינה?** עונה הגמרא: **אמר אביי בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא** כלומר, אומר אביי, בבית הכנסת של העיר הוצל, ובבית הכנסת שחבר ושוב נבנה בעיר נהרדעא ואבנים אלו ששימשו לבניית בתי כנסת אלו היו אבנים שהובאו מירושלים על ידי יכניה המלך (רש"י) **ולא תימא הכא והכא** ואל תחשוב שהשכינה מצויה כאן וכאן באותה עת, **אלא זמנין הכא וזמנין הכא** אלא פעמים שהיא מצויה כאן ופעמים שהיא מצויה כאן. מביאה הגמרא מימרא נוספת של אביי אודות בתי כנסיות אלו: **אמר אביי תיתי לי יושולם שכרי** (רש"י) לעתיד לבוא, **דכי מרחיקנא פרסה** על כך שכאשר מזדמן לי לעבור במרחק פרסה (4.61 ק"מ לשיטת החזון איש) מבתי כנסיות אלו **עיילנא ומצלינא התם** אני נוטה מדרכי ונכנס להתפלל בהם (רש"י). **אבוא אביו דשמואל של שמואל [ולוי] הוו יתבי בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא** היו יושבים בבית הכנסת שחבר ושוב נבנה בנהרדעא. **אתיא באה השכינה.** הם שמעו קול ריגשא כלומר שמעו קולות של המולה והבינו שהגיעה השכינה עם פמליא של מעלה לבית הכנסת, ולכן **[קמו ונפקו יצאו]**. אבוא דשמואל ולוי לא היו עוסקים בתורה באותן רגעים, אלא בדבר רשות המותר לתלמידי חכמים לעסוק בבית המדרש ובבית הכנסת. וכשהרגישו בהגעת השכינה, לא התחילו לעסוק בתורה משום שבמקרה כזה אין התורה מגינה עליהם [מן ההיזק של המלאכים] (הגהות יעב"ץ).

אילן החיים – פירוש הסולם על הזוהר הקדוש פרשת תרומה דף קנ"ב ע"ב (תפ"ה – תפ"ו).

רבי יצחק פתח וכו': ר' יצחק פתח, ואכלת ושמבעת וברכת את ה' אלקיך וגו'. כמה מאושרים הם ישראל, שהקב"ה רצה בהם, וקרב אותם אליו מכל העמים. ובזכות ישראל הוא נותן מזון ושובע לכל העולם, ואם לא ישראל, לא היה הקב"ה נותן מזונות לעולם. ועתה שישאל האדם בגלות, על אחת כמה וכמה שכל העולם מקבלים מזונות ושובע כפלים, כדי שהתמצית מהם יספיק לישראל.

בזמנא דהווי ישראל בארעא וכו': בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, היה יורד להם מזון ממקום עליון, והם נתנו חלק תמצית לעמים עכו"ם, והעמים כולם לא נזונו אלא מהתמצית. ועתה שישאל בגלות, נתהפך הדבר באופן אחר, שהמזון מגיע לאומות העולם והם מקבלים מהם תמצית.

"אביעה חידות מני קדם" חידון לפרשת "שמרון" (מלכים-ב' פרקים טו, ח-יז), חיבורו של הבח"ה דוד צברדלינג ז"ל.

א. מי בעיני ה' עשו רע וכך עשה גם זכריה	ד. על איזה ספר כתובים מעשי כל המלכים
ב. מי זוטאו לה' אלקיהם ולכן גלות גזר עליהם	ה. מי היה מלך ישראל האזורון והוא מלך תשע שנים בשמרון
ג. המי האלה את ה' יראים ואת פסיליהם עובדים	ו. מה ירבעם לישראל עשה ויזטיא אותם זוטאה גדולה